Regelrådet

Beslutsdatum 2026-10-15
Vårt diarienummer RR 2026-253
Ert diarienummer KN2026/01835

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till förordning om innovation

Regelrådet har i uppgift att bistå regelgivare, om dessa begär det, med att granska konsekvensutredningar till förslag från Europeiska unionen som bedöms få stor påverkan för företag i Sverige och lämna råd om vad en svensk konsekvensutredning bör innehålla. Regelrådet har granskat EU-kommissionens konsekvensutredning, SWD (2026) 567 final, samt författningsförslaget, COM (2026) 567 final.

Kommissionens motivering och innehåll i förslaget

Det anges att offentliga FoU-upphandlingar är avgörande för att skapa innovativa lösningar som kan förbättra de offentliga tjänsternas kvalitet och effektivitet, ta itu med samhällsutmaningar och bygga upp tillräcklig industriell kapacitet för innovativa lösningar och innovativ teknik i EU för att skydda unionens ekonomiska säkerhet och strategiska oberoende. FoU-upphandling är ett viktigt instrument för att påskynda marknadsutvecklingen inom kritisk teknik, stärka den europeiska industriella och tekniska basen, förbättra försörjningstryggheten och se till att strategiskt relevant kapacitet utvecklas och utnyttjas inom unionen. Det anges att EU har svårt att kommersialisera och skala upp innovation på grund av fragmenterade, kostsamma och otillräckligt standardiserade värderingsmetoder för immateriella rättigheter, vilket gör det svårt att generera intäkter från immateriella tillgångar och begränsar tillgången till finansiering. FoU-upphandling, särskilt gränsöverskridande sådan, anges inte användas i tillräcklig utsträckning som ett verktyg för att stödja forskning och innovation, vilket begränsar spridningen av innovativa lösningar på den inre marknaden. Det anges att nuvarande upphandlingspraxis i många fall gynnar etablerade leverantörer och gör det svårt för nystartade och andra innovativa företag att på ett effektivt sätt delta i offentliga upphandlingar. Det anges vidare att i ett annat lagstiftningsärende, rättsakten om offentlig upphandling, föreslås alla former av FoU-upphandling uteslutas och att s.k. förkommersiell upphandling hamnar under grundläggande principer i fördragen och statsstödsregelverk.

Förslaget till innovationsförordning innehåller bestämmelser för FoU-upphandling, inklusive krav på EU-preferens, och uppdrag till EU:s immaterialrättsmyndighet att inrätta ett kompetenscentrum för finansiering med immateriella rättigheter som säkerhet, en unionsomfattande ram för värdering av immateriella rättigheter samt en unionsomfattande marknadsplats för kommersialisering av immateriella tillgångar.

Den övergripande målsättningen med förslaget till förordning är att förbättra den inre marknadens funktion när det gäller innovation genom att minska hindren för utveckling, testning och skalning av innovativa lösningar och på så sätt påskynda kommersialiseringen av dem i EU. Särskilda mål är att sänka värderingskostnader och öka licensiering och överföring av immateriella rättigheter i EU, att öka utgifterna för upphandling av FoU-tjänster samt att öka upphandlingen av EU-baserade FoU-lösningar.

Konsekvenser för företag

De företag som främst berörs och omfattas av kommissionens analys är 373 722 innovativa företag inom EU, varav 94 procent är små och medelstora företag och sex procent är stora. Startups uppskattas till ca 35 000. Företag med omfattande immateriella tillgångar uppskattas till 14 515, varav 1 036 är nystartade företag, 10 398 är små och medelstora företag och 3 081 är stora företag.

Enligt basscenariot antas företag med omfattande immateriella tillgångar lägga cirka 40–80 timmar per år på dokumentation och samordning kopplat till immateriella rättigheter, vilket motsvarar ungefär 20–40 procent av den totala administrativa tiden inom funktioner som skatt, HR, licensiering och regelefterlevnad. Detta omfattar aktiviteter som att upprätthålla förteckningar över registrerade rättigheter, ta fram beskrivningar av uppfinningar eller programvara och samordning mellan tekniska och juridiska team. Personalens tidsåtgång värderas i monetära termer utifrån en genomsnittlig timkostnad på 40,5 euro. Utöver detta förs ekonomiska resonemang och vissa uppskattningar kring i dagsläget underutnyttjade immateriella tillgångar och innovationer.

Enligt konsekvensutredningen, som hämtar uppgifter från Världsorganisationen för immateriella rättigheter (WIPO), varierar värderingspraxis kraftigt mellan investerare och jurisdiktioner. Medan vissa marknadsaktörer förlitar sig på förenklade checklistor, kräver andra djupgående tekniska och juridiska bedömningar som stöds av specialiserade externa leverantörer, ofta belägna utanför låntagarens jurisdiktion. Det anges att sådana specialiserade värderingstjänster ofta är dyra, med rapporterade kostnader som ofta överstiger 100 000 euro per ärende,

Det anges att förslaget förväntas ge betydande ekonomiska fördelar genom att förbättra tillgången till finansiering för innovativa företag och öka efterfrågan på innovativa lösningar. Mer harmoniserade metoder för värdering av immateriella rättigheter beräknas uppbåda upp till 10 miljarder euro per år i finansiering med immateriella rättigheter som säkerhet och kostnadsbesparingar på upp till 35 miljoner euro per år. Den nya ramen för FoU-upphandling förväntas öka marknadsmöjligheterna för innovativa företag, och därmed generera uppskattningsvis ytterligare 25 miljarder euro i årliga vinster.

Det förs även resonemang kring anpassningskostnader till följd av förslaget om EU-preferens. För leverantörer som är beroende av insatsvaror utanför EU kan krävas att man identifierar alternativa EU-baserade partners eller flyttar delar av produktionen närmare EU, vilket genererar övergångs- och sökkostnader. Dessa anpassningar kan leda till högre produktionskostnader. Erfarenheter från omlokalisering och strategisk autonomi tyder på att en överföring av produktion eller byte till regionala leverantörer med högre kostnader ofta ökar insatspriserna och kan leda till kortsiktiga effektivitetsförluster. Dessutom kan begränsad tillgång till globala leverantörer minska mångfalden och tillgång till tekniskt sofistikerade insatsvaror, särskilt i snabbt utvecklande sektorer som i dagsläget domineras av leverantörer utanför EU. Det anges att sektorer med globalt koncentrerade värdekedjor, såsom halvledare, robotteknik, batterier, molnhårdvara och kritiska råvarubaserade tekniker sannolikt kommer att möta högre anpassningskostnader på grund av begränsad tillgång på leverantörer i EU. Däremot kommer sektorer med starka industriella ekosystem i EU, såsom byggmaterial och industrimaskiner, sannolikt att påverkas mindre.

Företagsstorleken anges också ha betydelse. Stora företag har generellt sett bättre förutsättningar att hantera efterlevnadskrav och diversifiera sina inköp, medan små och

medelstora företag kan möta högre relativa bördor på grund av stramare marginaler och mer begränsad upphandlingskapacitet.

Regelrådets bedömning

EU-kommissionens konsekvensutredning innehåller kvalitativa och kvantitativa beskrivningar av konsekvenser för olika bestämmelser och för förslaget i sin helhet. Bilaga 4 innehåller detaljerade beskrivningar av metodik, antaganden, källor och beräkningar. Regelrådet rekommenderar att det genomförs en rimlighetsbedömning av kommissionens konsekvensutredning vad avser effekter på företag och en bedömning av huruvida det saknas analyser i väsentliga delar som påverkar olika typer av företag.

I kommissionens konsekvensutredning pekas Sverige ut som en av de främsta länderna inom EU vad avser offentlig innovationsupphandling som andel av total offentlig upphandling. Det anges också att Sverige som ett av få länder faktiskt har ett strukturerat system för förkommersiell upphandling. En kompletterande nationell konsekvensutredning bör innehålla analyser av i vilken utsträckning de föreslagna bestämmelserna gynnar eller missgynnar svenska företag inom olika sektorer jämfört med befintliga regelverk och praxis. Detta inkluderar en kartläggning av hur många svenska företag som kan komma att påverkas. Det hade också varit relevant att undersöka vilka kostnader en certifieringsordning utarbetad av den europeiska immaterialrättsbyrån skulle medföra och huruvida en sådan är efterfrågad av svenska företag

Regelrådet noterar att det pågår parallella lagstiftningsinitiativ på EU-nivå som rör upphandling. En kompletterande analys bör omfatta övervägandet av alternativ innebärande att EU:s regelverk för upphandlingsbestämmelser samlas i en rättsakt snarare än i flera. Detta är såvitt Regelrådet erfar ett syfte med förslaget till ny förordning om offentlig upphandling som innebär att tre direktiv sammanförs till en enda förordning.

Regelrådet noterar avslutningsvis att remisstiden för detta förordningsförslag är relativt kort, vilket kan medföra att kvaliteten på remissinstansernas synpunkter kan påverkas negativt. Regelrådet anser att tillräcklig tid för nationella analyser bör ges innan förhandlingar påbörjas på EU-nivå.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 15 oktober 2026.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Roland Sigbladh, Lars Silver och Mats Wiberg.

Ärendet föredrogs av Anna Stattin.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Anna Stattin
Föredragande